

Žarnyno vėžio atrankinė patikra

Faktai

Lithuanian

**Ar dalyvauti žarnyno vėžio atrankinėje patikroje,
galite nuspręsti patys.**

Šios informacijos tikslas - padėti jums apsispręsti.

Kodėl reikia tikrintis dėl žarnyno vėžio?

- Siūlome atlikti atrankinę patikrą, kad būtų galima aptikti ankstyvos stadijos žarnyno vėžį žmonėms, neturintiems jokių simptomų. Tuomet gydymas gali būti veiksmingesnis.
- Atliekant atrankinę patikrą taip pat galima rasti polipų. Tai pakitusių žarnyno ląstelių sancaupos. Polipai nėra vėžys, tačiau laikui bėgant gali išsivystyti į vėžį. Polipus galima lengvai pašalinti, todėl sumažėja rizika susirgti žarnyno vėžiu.
- Reguliari žarnyno vėžio atrankinė patikra sumažina riziką mirti nuo žarnyno vėžio.

Kam skirta atrankinė patikra?

Šiaurės Airijoje žarnyno vėžio atrankinė patikra skirta 60-74 metų amžiaus žmonėms, kurie šiuo metu neturi jokių simptomų. Visi šios amžiaus grupės asmenys, užsiregistravę pas bendrosios praktikos gydytoją, kas dvejus metus bus kviečiami dalyvauti atrankinėje patikroje.

Kas yra žarnynas?

Žarnynas yra virškinimo sistemos dalis. Jis iš maisto pasisavina maistingąsias medžiagas ir vandenį, o tai, kas lieka, tampa išmatomis (dar vadinamomis fekalijomis, kakomis arba žarnyno judesiais).

Kas yra žarnyno vėžys?

- Žarnyno vėžys dar vadinamas storosios žarnos, tiesiosios žarnos arba kolorektaliniu vėžiu.
- Per savo gyvenimą žarnyno vėžiu suserga maždaug 1 iš 20 žmonių.
- Žarnyno vėžys yra ketvirta pagal dažnumą Šiaurės Airijos vyrų ir moterų vėžio rūšis.
- Žarnyno vėžiu dažniau serga vyresnio amžiaus žmonės, ypač vyrai.

Rizika susirgti žarnyno vėžiu

Rizika susirgti žarnyno vėžiu gresia visiems, nepriklausomai nuo lyties. Riziką gali padidinti šie dalykai:

- senyvas amžius (8 iš 10 žmonių, kuriems diagnozuojamas žarnyno vėžys, yra vyresni nei 60 metų);
- nepakankamas aktyvumas;
- antsvoris;
- mityba, kurioje gausu raudonos ir perdirbtos mėsos ir mažai skaidulinių medžiagų, daržovių bei vaisių;
- rūkymas;
- per didelis suvartojamo alkoholio kiekis;
- 2 tipo diabetas;
- uždegiminė žarnyno liga (opinis kolitas arba Krono liga);
- šeimoje yra sirgusių žarnyno vėžiu.

Lithuanian

Ko ieškoma atrankinės patikros tyrimo metu?

Atrankinės patikros tyrimo metu nustatomas kraujas išmatose (kraujas, kurio nepastebėtumėte paprastai akimis). Tai gali būti ankstyvas įspėjamasis ženklas, kad kažkas gali būti negerai. Jei atlikus tyrimą užfiksuojamas kraujavimas, tai nereiškia, kad tikrai sergate žarnyno vėžiu. Tai tik reiškia, kad reikėtų surasti kraujavimo priežastį.

Kaip atliekama atrankinė patikra?

Tyrimo rinkinį gausite paštu. Šis rinkinys yra pirmasis žingsnis atrankinės patikros procese, kurio metu gali būti atliekami kiti tyrimai ir vienas ar keli apsilankymai ligoninėje.

Kaip atlikti šį tyrimą?

- Tyrimas atliekamas jūsų namuose. Naudodami pateiktą pagaliuką paimsite labai mažą mėginį. Tyrimo naudojimo instrukcijos pateikiamos kartu su tyrimo rinkiniu.
- Yra nemokama pagalbos linija **0800 015 2514** skambinkite, jei turite klausimų, kaip naudotis tyrimo rinkiniu, arba jei reikia pakaitinio tyrimo ar grąžinimo voko.
- Vaizdo įrašą taip pat galima rasti adresu nidirect.gov.uk/bowel-screening
- Jei nesate tikri, ar turėtumėte atlikti atrankinės patikros tyrimą, skambinkite pagalbos telefonu. Pavyzdžiui, jei jums buvo atlikta operacija ir turite dirbtinę išangę, per kurią išmatos iš žarnyno patenka į maišelį (stomą), prieš atlikdami šį tyrimą galite paskambinti mums.

Kada gausiu atsakymus?

Laišką su rezultatais turėtumėte gauti per dvi savaites nuo tyrimo išsiuntimo, jei per tą laiką negausite, skambinkite pagalbos linija.

Ar patikimas šis tyrimas?

- Atrankinės patikros tyrimas negali parodyti, ar sergate žarnyno vėžiu. Jis paprasčiausiai suskirsto žmones į dvi grupes - tuos, kuriems nereikia atlikti jokių papildomų tyrimų, ir tuos, kuriems reikėtų atlikti papildomus tyrimus.
- Žarnyno vėžys gali sukelti įvairių simptomų. Kadangi atrankinės patikros tyrimo metu ieškoma kraujo, jei nėra kraujavimo, atrankinės patikros tyrimo metu gali būti nustatyti ne visi žarnyno vėžio atvejai.
- Nė vienas tyrimas nėra 100 % patikimas, todėl, jei turite bet kurį iš šių simptomų, išvardytų 7 puslapyje, turėtumėte susisiekti su savo bendrosios praktikos gydytoju, net jei jūsų praeitas tyrimas pakitimų nerodė. Vėžys gali išsivystyti per laiko tarpą, tarp tyrimų.

Ką reiškia rezultatai?

Šiuo metu papildomų tyrimų atlikti nereikia. Dauguma žmonių (maždaug 98 iš 100) gauna tokį atsakymą. Tai reiškia, kad jūsų mėginyje kraujo nerasta arba rastas tik nedidelis jo kiekis, neviršijantis atrankinės patikros nustatytų ribų. Šis rezultatas negarantuoja, kad neturite žarnyno vėžio arba, kad jis niekada ateityje neišsivystys. Žinoti apie žarnyno vėžio simptomus yra labai svarbu. Kas dvejus metus, kol sulauksite 74 metų, jums vėl bus siūloma pasitikrinti dėl žarnyno vėžio.

Reikia atlikti papildomus tyrimus. Šį atsakymą gauna maždaug 2 iš 100 žmonių. Tai reiškia, kad kraujo kiekis jūsų išmatose viršijo atrankinės patikros nustatytas ribas. Tai nereiškia, kad sergate vėžiu, tačiau reikėtų atlikti papildomus tyrimus, kad būtų nustatyta kraujavimo priežastis. Kraujas išmatose gali atsirasti dėl keleto priežasčių, pvz:

- dėl hemorojaus;
- dėl žarnyno polipų;
- dėl žarnyno vėžio.

Būsime pakviestas apsilankyti pas specialistą, atliekantį atrankinę patikrą(SSP), kad galėtumėte aptarti tolesnius veiksmus. Dažniausiai atliekamas tyrimas vadinamas kolonoskopija.

Lithuanian

Kas yra kolonoskopija?

- Kolonoskopijos metu naudojama plono vamzdelio gale įtaisyta labai maža kamera, kad gydytojas arba medicinos sesuo galėtų apžiūrėti, ar jūsų žarnyne nėra polipų arba vėžio požymių. Kartais paimamas nedidelis mėginys, kurį galima iširti mikroskopu, ieškant vėžinių ląstelių.
- Kaip ir atliekant daugumą medicininių procedūrų, galimos komplikacijos. Iš 10 000 atliktų kolonoskopijų maždaug 67 atvejais gali pasireikšti kraujavimas, o mažiau nei 10 atvejų procedūros metu gali perforuoti žarnyną. Jei taip atsitinka, beveik visada reikia atlikti operaciją, sutvarkyti pradūrimą. Itin retais atvejais (duomenys rodo, kad tik 1 iš 10 000 atvejų) kolonoskopija gali baigtis mirtimi.
- Jei jums bus pasiūlyta atlikti kolonoskopiją, turėsite galimybę aptarti visus klausimus ar nuogąstavimus su SSP.

Ką daryti, jei atlikus kolonoskopiją paaiškėja, kad man reikia papildomo gydymo?

Jei reikės tolesnio gydymo, būsite nusiųstas pas jums tinkamą specialistą. Pavyzdžiui, jei kolonoskopijos metu buvo pašalinti polipai, ateityje galite būti pakviesti pakartotinei kolonoskopijai.

Žarnyno vėžio diagnozė mažai tikėtina. Tačiau jei taip nutiktų, nukreipsime jus į specialistų grupę, kuri jumis pasirūpins. Pagrindinis žarnyno vėžio gydymo būdas - operacija. Kai kuriais atvejais specialistai gali pasiūlyti chemoterapiją arba radioterapiją.

Ne visi atrankinės patikros metu nustatyti žarnyno vėžio atvejai yra išgydomi. Tačiau daugiau kaip 90 % žmonių, kuriems nustatytas ankstyviausios stadijos žarnyno vėžys, po penkerių metų vis dar gyvena.

Galima žarnyno vėžio atrankinės patikros nauda ir rizika

Žinodami apie galimą riziką ir naudą, galite lengviau apsispręsti, ar dalyvauti žarnyno vėžio atrankinėje patikroje.

Nauda

- sumažina riziką mirti nuo žarnyno vėžio
- leidžia kolonoskopijos metu pašalinti nustatytus pakitimus (pvz., polipus), nes tai sumažina riziką susirgti žarnyno vėžiu
- galima atlikti namuose, privačiai

Rizika

- gydymas gali sukelti komplikacijų, pavyzdžiui, kolonoskopijos metu arba po jos
- atrankinės patikros metu gali būti nepastebėtas vėžys, jei atliekant tyrimą jis nekraujavo

Į kokius simptomus atkreipti dėmesį

Žarnyno vėžio simptomai gali būti šie:

- kraujas jūsų išmatose;
- skystesnės išmatos, dažnesnis tuštinimasis ir (arba) vidurių užkietėjimas;
- pilvo skausmas ar gumbas;
- jau kurį laiką jaučiatės labiau nei įprastai pavargęs;
- svorio kritimas be jokios aiškios priežasties.

Žarnyno vėžio atrankinė patikra nėra simptomų tyrimas. Jei kuris nors iš šių simptomų jums pasireiškia ir nepraeina po trijų savaičių ar ilgiau, kreipkitės į savo bendrosios praktikos gydytoją, kuris gali atlikti kitokį tyrimą. Labai svarbu užtikrinti, kad prireikus būtų galima atlikti papildomus tyrimus. Net jei neseniai atlikote žarnyno vėžio patikrą ir (arba) kolonoskopiją, vis tiek turėtumėte pasitikrinti savo simptomus. Atminkite, kad šie simptomai nebūtinai reiškia, kad sergate žarnyno vėžiu.

Kaip sumažinti žarnyno vėžio riziką?

Kas dvejus metus atlikdami atrankinės patikros tyrimą, taip pat, laikydamiesi sveikos gyvensenos patarimų, galite sumažinti riziką - daugiau informacijos apie tai rasite www.choosetolivebetter.com

- Valgykite sveiką maistą, įskaitant penkias porcijas vaisių ir daržovių per dieną, nesmulkintus grūdus, pupeles ir ankštines daržoves, kad gautumėte skaidulinių medžiagų. Ribokite raudoną mėsą, ypač perdirbtą raudoną mėsą.
- Būkite aktyvūs.
- Išlaikykite sveiką svorį.
- Apribokite alkoholio vartojimą.
- Meskite rūkyti – dėl pagalbos metant rūkyti - žr. www.stopsmokingni.info

Kaip užtikrinti, kad ateityje man būtų išsiųstas tyrimo rinkinys?

Jūsų bendrosios praktikos gydytojas suteikia mums jūsų kontaktinius duomenis, todėl įsitinkite, kad juose visada nurodytas teisingas jūsų vardas, pavardė, gimimo data ir adresas.

Kas bus su mano mėginiu, kai jis bus ištirtas?

Ištyrus jūsų mėginį, jis bus sunaikintas. Rezultatai bus įrašyti į kompiuterį, o po dvejų metų jums bus išsiųstas kitas tyrimas.

Duomenų apsaugos informacija

- Atsakymo kopija bus išsiųsta jūsų bendrosios praktikos gydytojui.
- Žarnyno vėžio atrankinės patikros programa turi registruoti visus žmones, kuriems buvo atlikta atrankinė patikra, ir jų rezultatus.
- Programoje dirbantys darbuotojai gali matyti ir peržiūrėti jūsų įrašus.
- Ši informacija naudojama siekiant užtikrinti, kad programa veiktų pagal aukštus standartus.
- Informacija taip pat parodo, kiek vėžio atvejų buvo nustatyta, ir padeda užtikrinti, kad žmonėms būtų taikomas tinkamas gydymas.
- Jei tarp atrankinės patikros apsilankymų jums diagnozuotas žarnyno vėžys, galime peržiūrėti ankstesnių atrankinės patikros rezultatus. Jei pageidaujate, galėsite susipažinti su šio audito rezultatais.
- Jei reikia daugiau informacijos apie tai, kaip saugomi ir naudojami jūsų įrašai, kreipkitės nemokama pagalbos linija telefonu **0800 015 2514**

Ar padėsite kam nors naudotis šiuo tyrimu?

Jei esate medicinos sesuo, turėtumėte padėti kitam asmeniui naudotis žarnyno atrankinės patikros tyrimo rinkiniu tik tuo atveju, jei jis jūsų pagalbos nori ir sutinka, kad galite tai daryti.

Dėl pagalbos arba patarimų

Jei turite klausimų, **0800 015 2514** kreipkitės į nemokamą pagalbos liniją telefonu.

Dėl išsamesnės informacijos apsilankykite:

nidirect.gov.uk/bowel-screening

Šį lankstinuką kita kalba arba kitu formatu rasite čia:

<http://pha.site/bowel-cancer-screening-facts>

arba paskutiniame šio lankstinuko puslapyje.

Kurtieji arba asmenys, turintys kalbos sutrikimų, gali naudotis „Relay UK“ paslauga. Skambinkite mūsų pagalbos telefonu **18001 0800 015 2514**.

Dėl pakaitinių rinkinių

Jei norite gauti pakaitinį žarnyno atrankinės patikros tyrimų rinkinį arba voką, susisiekite nemokama pagalbos linija 0800 015 2514. Prašome nesikreipti į savo bendrosios praktikos gydytoją dėl pakaitinio atrankinės patikros tyrimo ar atrankinės patikros tyrimo grąžinimo, nes jis negali duoti ar priimti šių atrankinės patikros tyrimo rinkinių.

Atsisakymas atlikti atrankinę patikrą

Dalyvavimas atrankinėje patikroje yra asmeninis pasirinkimas. Kreipkitės į nemokamą pagalbos liniją telefonu, **0800 015 2514** jei norite aptarti galimybę atsisakyti dalyvauti žarnyno vėžio atrankinės patikros programoje.

Šį lankstinuką kita kalba arba kitu formatu rasite čia:

<http://pha.site/bowel-cancer-screening-facts>

arba nuskaitykite toliau pateiktą QR kodą.

Public Health Agency

12-22 Linenhall Street, Belfast BT2 8BS.

Tel: 0300 555 0114 (taikomi vietiniai tarifai).

www.publichealth.hscni.net

Sekite mus:

Lithuanian